

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบันตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญ ที่เกี่ยวกับการจัดระบบ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยยึดหลักว่า การจัดการศึกษาต้องจัดเพื่อคนไทยทุกคน และทุกประเภท และให้โอกาสทุกคนในสังคม ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ การบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขต พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยให้มีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละ สถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวถึงคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือตัวแทนของประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน หรือ สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมี ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา อันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั่นคือต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา อย่างแท้จริงใน ลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : คำนำ)

โดยบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญนี้กรรมการสถานศึกษาจึงควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะร่วมกับสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางที่จะทำให้เด็กทุกคน ได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง และได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งความรู้ ความสามารถดังกล่าว ชีระ รุญเจริญ (2546 : 49) ได้ใช้คำว่า “สมรรถภาพเชิงปฏิบัติด้านความรู้” และอธิบาย ไว้ว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนควรมีจึงจะเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับสมรรถภาพเชิงปฏิบัติด้านความรู้ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อจะได้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา หน่วยงาน หรือผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถภาพเชิงปฏิบัติด้านความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพเชิงปฏิบัติด้านความรู้ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยจำแนกตาม สถานภาพของคณะกรรมการ ดังนี้ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่เป็น ผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการที่เป็นผู้แทนครู กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า กรรมการและ เลขานุการและกรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ (กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กร ศาสนาในพื้นที่ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ)

สมมุติฐานในการวิจัย

ระดับสมรรถภาพเชิงปฏิบัติด้านความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่มีสถานภาพต่างกัน ได้แก่ ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการที่เป็นผู้แทนครู กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า กรรมการและเลขานุการ และกรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ (กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ) มี สมรรถภาพเชิงปฏิบัติ ด้านความรู้ แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสมรรถภาพเชิงปฏิบัติด้านความรู้ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผู้วิจัยได้นำ กรอบแนวคิดของ วีระ รุญเจริญ (2546 : 49 - 50) ได้ประมวลสมรรถภาพเชิงปฏิบัติของ คณะกรรมการสถานศึกษาในด้านความรู้ไว้ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
3. เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
5. การบริหารโรงเรียน
6. การจัดการเรียนการสอน
7. การประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน
197 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)
จากประชากร และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์แบบร้อยละ และปรับ
ตามความเหมาะสม ได้จำนวนสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50 โรงเรียน โดยมีผู้เข้าทดสอบ
โรงเรียนละ 6 คน เนื่องจากคณะกรรมการแต่ละกลุ่ม มีคุณสมบัติเหมือนกันจึงเลือกสุ่มมา
อย่างเจาะจง แยกสถานภาพตามตัวแปรอิสระ ได้จำนวนทั้งสิ้น 300 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้เข้าทดสอบ
จำนวนได้ 6 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

2.1.2 กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง

2.1.3 กรรมการที่เป็นผู้แทนครู

2.1.4 กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า

2.1.5 กรรมการและเลขานุการ

2.1.6 กรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ (กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน
กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กร
ศาสนาในพื้นที่ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ สมรรถภาพเชิงปฏิบัติ
ด้านความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 7 หัวข้อ ตามกรอบแนวคิด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

3.7 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือองค์กรศาสนา หมายถึง ผู้นำทางศาสนาในเขต ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

4. ธรรมชาติเชิงปฏิบัติด้านความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความสามารถของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เกี่ยวกับความรู้ ในการปฏิบัติการตาม บทบาทหน้าที่กรรมการสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

- 4.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
- 4.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
- 4.3 เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
- 4.5 การบริหารโรงเรียน
- 4.6 การจัดการเรียนการสอน
- 4.7 การประกันคุณภาพการศึกษา

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา 5 อำเภอ ดังนี้ อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโทอำเภอนองสูงศรี อำเภอยางตลาด และอำเภอน้องชัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะได้เป็นข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ในการนำไปพิจารณาประกอบการวางแผน และกำหนดนโยบาย หรือมาตรการ เพื่อเป็นแนวทางในการสรรหา คัดเลือก และพัฒนาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นกรรมการ สถานศึกษา ตลอดจนระบบการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น